

PROTOKOL O HODNOCENÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE posudek vedoucího

Práci předložil(a) student(ka): Bc. Marcel Romanutti

Název práce: *Pozorování a žitý svět: pohyb jako klíčový aspekt autopoiesis sociálních systémů dle Niklase Luhmanna*

Vedl: Martin Švantner, PhD

1. **CÍL PRÁCE** (*uved'te, do jaké míry byl naplněn*):

S. 1-2

Předkládaný text DP je pokusem o teoretickou esej z oblasti sociálně-vědní epistemologie a teorie a filosofie systémů N. Luhmanna. Diplomant se zaměřuje na rozbor konceptů „pozorování“ a „pohybu“ ve vztahu k sociálním systémům. Cíl, který autor uvádí, totiž věnovat se „způsobům vnímání a rozumění způsobům, které by mohly pomáhat v rozumění neustále se zvyšující komplexitě sociálního prostředí a diferencované sociální realitě“ byl podle mého soudu částečně naplněn.

2. **OBSAHOVÉ ZPRACOVÁNÍ** (*náročnost, tvůrčí přístup, proporcionalita teoretické a vlastní práce, vhodnost příloh apod.*):

Cílem tohoto výzkumu – J: jde o teoretickou práci

Nejsem si jistý srovnáním Patočkovy fenomenologie a Luhmannovy koncepce. Návrh, který je v práci nastíněn oceňuji jako podnětný a zajímavý, ale žádal by si mnohem hlubší pojednání. Husserlova filosofie byla zajisté inspiračním zdrojem jak pro Luhmanna (jak autor správně uvádí v rozboru na s. 37-38), tak pro Jana Patočku, ovšem nejsem si jist, zda Patočkovy pojetí pohybu, časového vědomí a žitého světa se s Luhmannovou filosofií systémů zcela překrývá. Nabízelo by se také srovnání s pozdním Patočkovým dílem, jeho návrhem asubjektivní fenomenologie. Stručně řečeno, ačkoliv je tento komparativní nápad velice zajímavý, diplomant neuvádí dostatek informací ani cílelanější argumentaci, jak jej provést. Slibný aspekt tak zůstává pouze na povrchu. Je třeba dodat, že toto téma by bylo námětem na samostatnou DP. Autor se záhy, poněkud skokově, přesouvá k pojednání o Luhmannově koncepci vztahu pohybu a rozhodování, které rámuje úvahou o čase.

Podobná, podobně nejasná a nevysvětlená aluze se objevuje na s. 8, tentokrát na Platónův slavný mýtus o jeskyni. Nevím, zda diplomantově analogii rozumím, ale zdá se mi, že minimálně (jedno z) vyznění mýtu, které vede k rozdělení světa jevů a světa idealistické abstrakce, které Platón favorizuje, se může srovnávat s Luhmannovou, v textu akcentovanou, bytostnou a také acentrickou procesualitou. Dle mého soudu nikoliv. Možná se porovnané zdánlivě podobá ve východiscích, důsledky pro založení epistemologie, jsou však fundamentálně odlišné. Už jenom v tom, že Platónova filosofie je (alespoň v *Ústavě*) bytostně ahistorická. Stejně výtky lze vztáhnout i na diplomantův pokus vysvětlit vliv Hegelovy dialektiky na Luhmannovu filosofii – opět zůstává spíše ve formě prosté juxtapozice, než důkladného výkladu. Přitom následující pasáž, kde autor píše o syntetické činnosti

vědomí jeho schopnosti (re)presentova „materiální nebo objektivní složitost“ (s. 39) , jde takovému pojednání přímo naproti.

Nejsem si jistý, jak autor uvádí na s. 43, že „mnohočetnost potencialit“, lze šmahem připodobnit k „mnohočetnost realit“, zvláště pokud větu předtím diplomat argumentuje, že v případě potencialit jde o „uchopování realizace plynutí v přítomnosti nabízí širší neurčitost“. Problém je mnohem hlubší a spočívá ve složité otázce konceptualizace vztahu „neurčitosti“ (jinými slovy vágnosti) a „potenciality“ (tj. „typu“ nebo „obecnosti“) – „realita“, pokud ji s Luhmannem chápeme jako procesuální, systémovou aktualizaci různých forem pozorování, zahrnuje jak neurčité, tak obecné. Jednoduše řečeno není redukovatelná na jakýkoliv „levný“ perspektivismus.

V textu by bylo dobré vysvětlit, jak diplomat chápe „subjektivně-transcendentální metafyziku“ (s. 46).

Za povedenější části práce považuji zejména ty, ve kterých diplomant provádí pečlivější srovnání, jako je tomu na s. 51-53, kde porovnává některé koncepce Luhmanna a Habermase.

3. FORMÁLNÍ ÚPRAVA (*jazykový projev, správnost citace a odkazů na literaturu, grafická úprava, přehlednost členění kapitol, kvalita tabulek, grafů a příloh apod.*):

Chybějící odkazy: s. 2 („[...] která Luhmannovi umožňuje, nakonec jak sám zmiňuje, ignorovat [...]“; kde to přesně zmiňuje?); s. 4, chybí odkaz na T. Parsonse; s. 3: neadekvátní užití kurzívy; v textu se objevuje řada stylisticky neobratných, mnohdy obskurně šroubovaných vět, které znesnadňují porozumění textu, např. s. 3: „Touto kontroverzní konstelací došlo k tomu, že se do povědomí čtenářského publika zapsala z toho plynoucí rozporuplnost“; s. 4: „Teoretická váha srovnatelnosti se zvyšuje, když je třeba připustit, že není možné vyvozovat společnost z principu nebo základní normy – ať už je to spravedlnost postaru, ať je to solidarita, ať je to rozumný konsensus“, „Parsons se to pokusil zaručit analýzou konceptu akce“; první věta úvodní pasáže na s. 9; atd. atp.

Na některých místech je nejasné až velmi matoucí, o jakém autorovi se hovoří: autor textu DP totiž používá er formu jak v autoreferenčním diskursu, tak v odkazu k Luhmannovi. Například na s. 7, je tak velmi obtížné rozeznat, co jsou myšlenky, interpretace a názory píšícího a co náleží N. Luhmannovi. Zásadní formální chybou zde je, že v textu nejsou odkazované parafráze, stejně tak u pasáží na s. 43, kde se autor parafrázuje Habermase, aniž by uváděl odkazy.

Dalším výrazným formálním nedostatkem je, že ačkoliv se několikrát v textu odkazuje na dílo T. Parsonse, není ani odkázán v textu, ani se jeho dílo neobjevuje v seznamu zdrojů.

V textu dle mého soudu citelně chybí dílčí závěry, které by shrnuly probíraná témata vzhledem k hlavnímu námětu práce.

4. STRUČNÝ KOMENTÁŘ HODNOTITELE (*celkový dojem z bakalářské práce, silné a slabé stránky, originalita myšlenek apod.*):

Viz výše.

5. OTÁZKY A PŘIPOMÍNKY DOPORUČENÉ K BLIŽŠÍMU VYSVĚTLENÍ PŘI OBHAJOBĚ

1. V textu se opakovaně, bez většího a důkladnějšího, rozboru objevuje pojem „habitu“. Jak mu autor rozumí? Nabízí se otázka s jak pragmatistickým pojetím, tak s konceptualizací, kterou představuje P. Bourdieu.

2. Co autor rozumí (s. 5) „imanencí fyzikálního jevu“?

3. Co autor rozumí „pouhou kognitivní změnou“ a „kognitivní perspektivou“?

4. Pokud diplomant uvádí, že (s. 35-36) „[s] trochou nadsázky bychom mohli říci, že tvrdé vědy se identifikují s komplexitou a měkké vědy se smyslem“, kam by potom patřila Luhmannova teorie? (I vzhledem k pojednávaným pasážím na s. 44).

6. NAVRHOVANÁ ZNÁMKA (*výborně, velmi dobře, dobře, nedoporučuji k obhajobě*):

Text, i přes výše uvedené výhrady doporučuji k obhajobě, s návrhem hodnocení dobře.

Datum:

Podpis: